

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 456/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Ing. Mikulášom Práznovským, CSc., Bočná 26, Nové Zámky, proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 2 Tos 23/2023 z 28. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Tos 23/2023 z 28. marca 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Sťažovateľ zároveň navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie krajského súdu, ako aj jemu predchádzajúce uznesenie Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) č. k. 3 T 100/2015-1020 z 9. februára 2023. Sťažovateľ si uplatňuje proti krajskému súdu aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva nasledujúci stav veci:

Prokurátor podal 6. augusta 2015 na okresnom súde obžalobu na sťažovateľa pre spáchanie zločinu marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Predmetná vec bola na okresnom súde vedená pod sp. zn. 3 T 100/2015. Do predmetného konania bola pribratá znalecká organizácia z odboru zdravotníctva a farmácie a odvetvia psychiatrie forensic.sk Inštitút forenzných medicínskych analýz s. r. o. Okresný súd následne sťažovateľa výzvou z 29. novembra 2022 vyzval, aby sa kontaktoval s predmetnou znaleckou organizáciou na účely dohodnutia termínu na vykonanie potrebných vyšetrení a aby

sa následne dostavil na dohodnuté vyšetrenie na účely vykonania znaleckého dokazovania. Okresný súd zároveň sťažovateľa poučil, že ak sa s predmetnou znaleckou organizáciou neskontaktuje, resp. ak sa nepodrobí znaleckému skúmaniu, môže mu byť uložená poriadková pokuta. Sťažovateľ listom z 13. decembra 2022 oznámil znaleckej organizácii a okresnému súdu, že odmieta poučenie a udeliť informovaný súhlas k vyšetreniu jeho zdravotného stavu pre znalecké skúmanie. Okresný súd uznesením č. k. 3 T 100/2015-1020 z 9. februára 2023 uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu vo výške 600 eur. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol. Napadnuté uznesenie krajského súdu bolo doručené právnenému zástupcovi sťažovateľa 13. júna 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti tvrdí, že okresný súd podľa zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) nemá právomoc vyzvať obvineného, aby sa kontaktoval s ustanoveným znaleckým ústavom, resp. aby sa dostavil na lekárske vyšetrenie. Sťažovateľ toto svoje tvrdenie podoprel tým, že vymenoval spolu 16 prípadov, keď podľa Trestného poriadku môže súd dotknutú osobu vyzvať, aby niečo vykonala alebo strpela. Takto zostavený zoznam sťažovateľ nepochopiteľne označil ako taxatívny výpočet a uzavrel, že keďže samotný Trestný poriadok výslovne neobsahuje povinnosť dostaviť sa pred znalca, takúto povinnosť podľa sťažovateľa mu nemôže uložiť ani konajúci súd.

4. Okrem toho sťažovateľ dodal, že okresný súd mu vo výzve z 29. novembra 2022 nestanovil lehotu, v ktorej mal kontaktovať znaleckú organizáciu. V tomto kontexte sťažovateľ tvrdil, že neporušil povinnosť, ktorú mu uložil výzvou okresný súd, pretože lehota na jej splnenie (ktorá vo výzve absentuje) stále neuplynula.

5. Ďalšia línia argumentácie sťažovateľa je, že na účasť na znaleckom dokazovaní mal byť predvolaný, a nie iba vyzvaný. Paradoxne sťažovateľ bol viackrát predvolaný pribratou znaleckou organizáciou, ale toto predvolanie podľa sťažovateľa nemalo zákonom požadované náležitosti (t. j. hlavne to, že nebol predvolaný súdom).

6. Ďalšou námietkou sťažovateľa bolo, že okresný súd sa pri stanovení výšky poriadkovej pokuty nezaoberal osobnými a majetkovými pomermi sťažovateľa. Sťažovateľ je pritom dôchodca a osoba s ťažkým zdravotným postihnutím a so sprievodcom. Tiež namietal, že zvyšovanie výšky poriadkovej pokuty nie je pri jej opakovanom uložení odôvodnenou podmienkou, pretože pri opakovanom uložení môže cieľ uloženia splniť aj rovnaká alebo nižšia poriadková pokuta. Túto argumentačnú líniu sťažovateľ uzavrel tým, že nenamieta uloženie poriadkovej pokuty, ale namieta, že napriek možnosti uložiť ju na základe voľnej úvahy súdu jej výšku súd náležite neodôvodnil.

7. Sťažovateľ teda zhrnul, že krajský súd napadnutým uznesením porušil jeho právo na súdnu ochranu, pretože neprihliadol na jeho sťažnostnú argumentáciu, ale stotožnil sa s uznesením okresného súdu. Teda *de facto* vyslovil, že ako obžalovaný v trestnom konaní má povinnosť dostaviť sa na lekárske vyšetrenie napriek tomu, že s takýmto lekárske vyšetrením odmietol udeliť informovaný súhlas, a preto sa domnieva, že týmto slobodným uplatnením práva na lekársku

starostlivosť (odmietnutím udelenia informovaného súhlasu) mu bola spôsobená ujma na právach vo forme poriadkovej pokuty, čo považuje za neprípustné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) napadnutým uznesením krajského súdu.

9. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

10. Krajský súd sa napadnutým uznesením stotožnil so závermi okresného súdu, ktorými bola sťažovateľovi opakovane uložená poriadková pokuta, pričom uviedol (strana 7 napadnutého uznesenia krajského súdu, pozn.): *„Vzhľadom k tomu, že obžalovaný neuposlúchol výzvu súdu a nekontaktoval znalecký ústav, tak ako bol súdom vyzvaný, opakovane neuposlúchol výzvu danú mu súdom I. stupňa. Keďže má riadne vedenie konania, súd I. stupňa ho správne potrestal uloženou poriadkovou pokutou. Súd I. stupňa správne konštatoval, že obžalovaný na výzvu reagoval prípisom zo dňa 13. 12. 2022, ale jeho odpoveď považoval za účelové sa vyhýbanie znaleckému dokazovaniu. Nadriadený súd tiež zastáva názor, výška pokuty bola uložená v medziach zákona v sume 600 eur a táto výška je primeraná s ohľadom na opakované konanie obžalovaného spočívajúce vo vyhýbaní sa uloženej povinnosti. Výška tiež zohľadnila skutočnosť, že predchádzajúca uložená poriadková pokuta bola uložená v sume 500 eur.“*

11. Podľa ustáleného právneho názoru ústavného súdu účelom práva na súdnu a inú právnu ochranu vrátane práva na spravodlivé konanie je zaručiť každému prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu vo veci konať a rozhodnúť (II. ÚS 88/01). Základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v trestnoprávnom konaní. Takýmto predpisom je v posudzovanej veci Trestný poriadok.

12. Ústavný súd konštatuje, že zo skutkového stavu v predmetnej veci jednoznačne vyplýva, že okresný súd vyzval sťažovateľa, aby participoval na súdom nariadenom znaleckom dokazovaní, pričom ho zároveň upozornil, že ak túto výzvu neuposlúchne, bude mu uložená poriadková pokuta v zákonnej výške. Na túto výzvu sťažovateľ písomne odpovedal, že sa nehodlá podrobiť zdravotnému vyšetreniu v rámci súdom nariadeného znaleckého dokazovania. Keďže z tejto písomnej odpovede sťažovateľa bolo zrejmé, že sťažovateľ nevyhovie výzve súdu, pričom svoje konanie nepodložil žiadnym relevantným dôvodom, okresný súd mu uložil poriadkovú pokutu. Ústavný súd plne súhlasí so záverom krajského súdu, že na uloženie poriadkovej pokuty mal okresný súd právomoc, ktorá vyplýva z § 70 ods. 1 Trestného poriadku („... kto bez dostatočného ospravedlnenia neposlúchne príkaz alebo nevyhovie výzve...“). Ústavný súd k tomu dodáva, že sťažovateľom zostavený zoznam (na strane 6 ústavnej sťažnosti, pozn.) ustanovení Trestného poriadku v žiadnom prípade nevyklučuje právomoc okresného súdu vyzvať obžalovaného, aby sa zúčastnil na nariadenom znaleckom dokazovaní a celkom určite takýto svojvoľne zostavený

zoznam nemožno považovať za taxatívny výpočet možností, keď môže súd vyzvať dotknutú osobu, aby niečo vykonala alebo strpela. Navyše sťažovateľ celkom príhodne do svojho zoznamu zabudol zahrnúť § 148 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého možno vykonať vyšetrovanie duševného stavu obvineného na príkaz súdu, ktorý bol v predmetnom trestnom konaní vydaný (prvý odsek strana 8 napadnutého uznesenia krajského súdu, pozn.).

13. Ďalšie argumenty sťažovateľa týkajúce sa absencie súdom stanovenej lehoty a formálneho predvolania na znalecké dokazovanie (okrem toho, že sa vzájomne vylučujú s jeho argumentom, že súd nemá právomoc vyzvať ho, resp. prikázať mu, aby sa zúčastnil na nariadenom znaleckom dokazovaní) nemajú v kontexte opísaného skutkového stavu žiadnu relevanciu a pôsobia iba ako účelové obštrukcie. V momente, keď sťažovateľ písomne oznámil, že sa nezúčastní znaleckého dokazovania, totiž nemá zmysel posudzovať, či mu mal okresný súd stanoviť lehotu, dokedy mal kontaktovať znaleckú organizáciu. Obdobne to platí o sťažovateľovej požiadavke, aby ho pred znaleckú organizáciu predvolal formálne okresný súd. Jednak takýto zbytočne formalizovaný postup Trestný poriadok nevyžaduje a jednak sťažovateľ sa vyhýba znaleckému dokazovaniu v predmetnom trestnom konaní už od 5. októbra 2020, pričom ignoroval viacero výziev, resp. predvolaní znaleckej organizácie a dokonca neúspešný bol aj pokus o jeho predvedenie.

14. K námietke sťažovateľa týkajúcej sa primeranosti výšky uloženej poriadkovej pokuty krajský súd uviedol (strana 8 napadnutého uznesenia krajského súdu, pozn.): „*Rozhodnutie o poriadkovej pokute je procesnou sankciou, ktorou je možné vynútiť si účinné splnenie uložených procesných povinností, ktoré neboli splnené. Základným predpokladom pre vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že nesplnením uložených procesných povinností dôjde k sťaženiu postupu konania, t. j. nesplnením takej povinnosti dôjde k predĺženiu súdneho konania.*“ Ústavný súd súhlasí aj s týmto záverom krajského súdu, pretože predmetná poriadková pokuta bola uložená v medziach zákona aj s poukazom na výšku predošlej poriadkovej pokuty v sume 500 eur. Ak sú splnené zákonné podmienky na jej uloženie, súd môže uložiť túto zmluvnú pokutu v zákonom stanovenom rámci na základe svojej voľnej úvahy. Inými slovami, nemusí osobitne vysvetľovať, prečo v konkrétnom prípade uložil poriadkovú pokutu vo výške 600 eur, a nie napríklad vo výške 500 eur. Sťažovateľova námietka, že súdy pri určení výšky poriadkovej pokuty neprihliadali na jeho majetkové pomery, ignoruje účel uloženia poriadkovej pokuty v predmetnom trestnom konaní. Týmto účelom je v tomto konkrétnom prípade donútenie, aby sa sťažovateľ zúčastnil na znaleckom dokazovaní, a tým prestal mariť a sťažovať postupu súdneho konania. Ústavný súd k tomuto dopĺňa, že ak by súd administratívne náročným spôsobom zisťoval majetkové pomery, aby uložil poriadkovú pokutu, ktorú si dotknutá osoba môže dovoliť zaplatiť (aby ďalej ignorovala súdom uložené povinnosti, pozn.), celkom by to poprelo donucovací, resp. sankčný účel uloženia tejto poriadkovej pokuty. V momente, keď pôvodne uložená poriadková pokuta vo výške 500 eur nebola spôsobilá primäť sťažovateľa, aby prestal mariť znalecké dokazovanie, jej zvýšenie v rámci zákonného limitu pri opakovanom uložení je logickým záverom, ktorý sleduje naplnenie účelu uloženia takejto poriadkovej pokuty.

15. Z rozhodovacej praxe všeobecných súdov vyplýva, že rozsah odôvodnenia uznesenia sa vždy spravuje povahou veci a charakterom, resp. významom uznesenia. Niektoré uznesenia sa svojím významom približujú významu rozsudku, preto musia mať aj náležitosti vyžadované týmto ustanovením, keďže to vyžaduje povaha veci. Iné uznesenia, ktoré napríklad upravujú len procesný

postup pri vykonávaní dôkazov alebo ktorými sa pripravuje súdne konanie, prípadne ukladá poriadková pokuta, stačí odôvodniť len stručne, ak odôvodnenie zákon vôbec vyžaduje.

16. Aj judikatúra ústavného súdu sa prikláňa k názoru, že odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho, resp. sťažnostného), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na súdnu ochranu (napr. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04, III. ÚS 25/06). Skutočnosť, že sťažovateľ sa nestotožňuje s názorom krajského súdu, nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu.

17. Po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu a dôvodmi, pre ktoré došlo k zamietnutiu sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu, ktorým bola sťažovateľovi uložená poriadková pokuta, prihliadajúc aj na odôvodnenie uznesenia okresného súdu a dôvody, ktoré okresný súd viedli k uloženiu poriadkovej pokuty sťažovateľovi, ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd ústavne udržateľným spôsobom odôvodnil svoje rozhodnutie. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu by bolo možné považovať za arbitrárne za predpokladu, že by bolo v zrejmom rozpore s platným právom. Ako z už uvedených záverov vyplýva, krajský súd však v danom prípade postupoval v súlade s Trestným poriadkom. Naopak, argumenty sťažovateľa v jeho ústavnej sťažnosti mali charakter silene účelových konštrukcií.

18. Napokon ešte ústavný súd dodáva, že bezdôvodné marenie a sťažovanie postupu súdneho konania nemožno v žiadnom prípade považovať za uplatňovanie práva na lekársku starostlivosť, ako naznačoval sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti. V tomto kontexte ešte ústavný súd dopĺňa, že jednak sťažovateľ ani nenamietal porušenie práva na lekársku (zdravotnú) starostlivosť a jednak medzi právom na zdravotnú starostlivosť a uložením poriadkovej pokuty v trestnom konaní absentuje akákoľvek príčinná súvislosť.

19. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

20. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti a závery ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ako ich špecifikoval v petite svojej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu